

Geliş Tarihi (Received): 10.04.2019
Kabul Tarihi (Accepted): 21.07.2019
SPORMETRE, 2019,17(3), 58-66
DOI: 10.33689/spormetre.551889

TÜRKİYE’DE SPOR BİLİMİ ALANINDA İŞİTME ENGELLİ BİREYLERE YÖNELİK YAPILAN ÇALIŞMALARIN İÇERİK ANALİZİ (2008-2018)

Atike YILMAZ¹

¹Muş Alparslan Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Engelliler İçin Egzersiz ve Spor Bölümü, Muş, Türkiye

Öz: Bu araştırma, 2008-2018 yılları arasında Türkiye’de Spor Bilimi alanında işitme engelli bireylere yönelik yapılan tez ve makale çalışmaların çeşitli açılardan incelemesi amacı ile gerçekleştirilmiştir. Ulaşılan 8 doktora tezi, 21 yüksek lisans tezi, 31 makale çalışması araştırmaya dâhil edilmiştir. Araştırmada doküman inceleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışmalar, yıl, yöntem, örneklem türü, örneklem büyüklüğü, veri toplama araçları değişkenleri açısından incelenmiştir. Araştırma verilerinin sunulmasında içerik analizi yöntemi ve SPSS-17 programı kullanılarak frekans, yüzde hesaplaması yapılmıştır. Araştırmanın sonucunda, 2008-2018 yılları arasında yapılan toplam da 60 bilimsel çalışmanın on yıllık süre içinde yeterli sayıda olmadığı ve belirli yıllarda daha çok yapıldığı, yöntemsel olarak nicel yöntemlerin, örneklem büyüklüğünde 100 ve daha az katılımcı ile yapılan çalışmaların, veri toplama araçlarına göre ise ölçek/envanterin daha çok tercih edildiği, örneklem türüne göre ise yapılan çalışmalarda çoğunlukla işitme engelli öğrenciler ile gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Bu manada işitme engelliler ile ilgili yapılan çalışmaların sayısının artması, karma ve nitel çalışmaların daha çok tercih edilmesi alanın teorisine katkı sağlayacak biçimde olması gerektiği önerilebilir.

Anahtar kelimeler: Türkiye, Spor, İşitme Engelliler, İçerik Analizi

A CONTENT ANALYSIS OF THE STUDIES CONDUCTED ON DEAF AND HARD OF HEARING INDIVIDUALS IN THE FIELD OF SPORTS SCIENCE IN TURKEY (2008-2018)

Abstract: This research was conducted to examine the dissertations, thesis, and academic articles carried out on deaf and hard of hearing individuals in the field of Sports Science in Turkey between the years 2008-2018 from various perspectives. 8 doctoral dissertations, 21 master’s thesis, and 31 academic articles were accessed and included in the study. Document review method was used in the study. The studies were examined in terms of variables of year, method, sample type, sample size, and data collection tools. In presenting the research data, frequency and percentage calculations were made using the content analysis method and SPSS-17 software. The research has concluded that 60 scientific studies, that were conducted between the years 2008-2018, were not adequate in the ten years period, they were carried out more in certain years; quantitative methods were preferred more regarding the methodology, the studies conducted with more than 0-100 participants were preferred more regarding the sample size, scale/inventory was preferred more regarding the data collection tools, and the studies were conducted mostly with deaf and hard of hearing students regarding the sample type. In this regard, it can be suggested that the number of studies to be conducted on deaf and hard of hearing individuals should be increased, mixed and qualitative studies should be preferred more, and further studies should be conducted in such a way that they contribute to the theory of the field.

Keywords: Turkey, Sports, Deaf And Hard Of Hearing, Content Analysis

GİRİŞ

İnsanın varoluşundan itibaren hareket zorunlu yaşam faaliyetleri biçiminde görülmektedir. Zaman içinde bilinçli olarak ve belirli bir amacı gerçekleştirmek için aktiviteler şeklini alarak vücudu eğitici ve geliştirici bir özellik kazanmış ve spor kavramı ile birlikte insanları bir araya getiren, sosyalleşmelerini sağlayan en önemli etkenlerden biri durumuna geçmiştir. Ayrıca, spor yapma alışkanlığı kazanmak, yeteneklerini geliştirmek, daha sağlıklı kalabilmek için sporun gerekliliği tüm toplumlarca kabul edilmektedir (Ramazanoğlu ve ark., 2005; Yetim, 2000; Yamaner, 2001; Harmandar, 2000; McComb, 2004). Sporun bireyin gelişimi üzerindeki etkileri incelendiğinde ruhsal, sosyal, fiziksel, zihinsel ve kişilik gelişimine olumlu katkıları

(WHO, 2000; Seippel, 2006; Mechikoff ve Estes, 2002; Erdemli, 2008) bilinmektedir. Bu katkılar bireyin engelli olması veya normal gelişim gösteren bir birey olması açısından değiştirmemektedir. Sporun engelli bireylerin gelişimleri üzerinde ki katkıları (Yılmaz ve Soyer, 2018; Yılmaz ve ark., 2017; Kırımoğlu ve ark., 2016; Özer, 2001; Şahin, 2015; Hutzter ve Bar-Eli, 1993; Shephard, 1991; Lastuka ve Cottingham, 2016; İlhan, 2010; İlhan, 2008; Lorenzo, 2019; Sherill, 2004; Tekkurşun ve ark. 2018) yapılan çalışmalarda belirtilmiştir. Engel türlerinden biri olan işitme engelliler; hafif dereceden, ileri dereceye kadar duyuşsal iletişim yeteneğini az ya da tamamen yerine getirememesi durumu olarak tanımlanabilir (Atay, 2007). İşitme yetersizliğine sahip bireyler, işitme kaybının tipi ve derecesi, kaybın oluştuğu yas, zeka düzeyi, ailenin ve yaşadığı toplumun sosyo ekonoik durumu, tutumu ve olanakları, işitme engeli ile basa çıkma düzeyi, gibi durumlara bağlı olarak bazı farklılıklar gösterebilir. Bu nedenlerle de işitme kaybı, bireyin gelişimi ve davranışlarının bazı yönlerini daha çok, bazı yönlerine ise daha az etkili olmakta ya da hiç etkilememektedir (Açak, 2011; Avcioğlu, 2013). Stewart (2005) sporun işitme engelliler için en önemli özelliğinin; işitme engelli sporcuların yaşı, cinsiyeti, eğitim durumu, spora olan ilgi sekli ve derecesinin ne olursa olsun bir gruba dâhil olma, grup süreçlerini ve gruplar arası etkileşim ve iletişimde bulunarak, sosyal kimlik oluşumunu kolaylaştırdığını belirtmektedir (Stewart and Ellis, 2005; Stewart, 1991). Bununla beraber, düzen, disiplin, güven, rekabet ve arkadaşlık hislerini uyandırarak sağladığı sosyal ve psikolojik faydalar; bireyin toplumla bütünleşmesine ve faydalı olabilmesine imkan vermektedir. Bu manada da sporun engelli bireyler üzerindeki önemi iki kat daha artmaktadır.

Bu doğrultuda çalışmamızda 2008-2018 yılları arası Türkiye’de işitme engelliler üzerine spor bilimi alanında yapılan çalışmalara odaklanmıştır. Bu çalışmanın, araştırmacı ve eğitimcilerin işitme engellilerde tercih edilen yöntem, örneklem türü, örneklem büyüklüğü, veri toplama araçları hakkında bilgilendirmek ve diğer araştırmacılara kendi çalışmalarında yöntem belirlemelerinde yararlı olacağı düşünülmektedir. Bununla birlikte, işitme engelli bireyler ile çalışacak diğer araştırmacılara fikir vermesi, yapılan çalışmaları değerlendirmeye olanak tanınması ve alandaki ihtiyaç ve eksikliklerin farkına varılması ile yapacakları çalışmalara yön vermesi açısından önem taşımaktadır.

Çalışmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıtlar aranmıştır?

1. Türkiye’de spor bilimi alanında son on bir yılda işitme kaybı olan bireyler için kaç çalışma yapılmıştır?
2. Yapılan çalışmaların yıl, yöntem, örneklem türü, örneklem büyüklüğü, veri toplama araçlarında en çok tercih edilenler nelerdir?

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Dokümanlar nitel araştırmalarda önemli bir veri kaynağıdır. Araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Nitel araştırmalarda doküman incelenmesi tek başına bir veri toplama yöntemi olabileceği gibi diğer veri toplama yöntemleri ile de birlikte kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Çalışma Evreni

Araştırma 2008-2018 yılları arası spor bilimi alanında işitme engelli bireylere yönelik yapılan bilimsel çalışmalar dâhil edilmiştir. Doktora ve yüksek lisans tezlerini belirlemek için YÖK tez veri tabanı kullanılarak detaylı bir tarama yapılmıştır. Makaleler için Ulakbim, Google

Akademik, Web of Sciences ve Eric veri tabanları kullanılarak, işitme engelliler, spor, fiziksel aktivite anahtar kelimeleri ile tarama yapılmıştır. Ulaşılan 22 yüksek lisans tezinden 1'nin içeriğine erişim izni olmadığı için toplamda 8 doktora, 21 yüksek lisans tezi ve 31 makale genel toplamda 60 bilimsel çalışma araştırmaya dâhil edilmiştir.

Verilerin analizi

Verilerin analizinde, nitel veri analizi tekniklerinden biri olan içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem birbiri ile benzerlik gösteren verileri belirli kod ve oluşturulan temalar çevresinde bir araya getirerek, okuyucunun anlayabileceği bir şekilde düzenleyip yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Bu araştırmaya dâhil edilen çalışmaları incelemek için araştırmacılar tarafından içerik analizi tablosu hazırlanmıştır. Elde edilen bulgular, 2008-2018 yılları arasında yapılan doktora, yüksek lisans tezleri ve makale çalışmaları karşılaştırılacağı için, içerik tablosunda kullanılan temalar; araştırmacı, yıl, araştırma konusu, yöntem, örneklem büyüklüğü ve türü, veri toplama araçları, olarak belirlenmiştir. Veri analizinin daha iyi anlaşılması için çalışmaların türlerine ve yapıldığı yıl sıralamasına göre bulgular bölümünde üç tablo şeklinde verilmiştir. Çalışmanın iç tutarlılığını sağlamak için, yaklaşık olarak 60 çalışmanın beşte biri (8 doktora, 21 yüksek lisans tezi ve 31 makale) seçkisiz atama ile belirlenmiştir. Çalışmalar oluşturulan içerik analizi formunda iki farklı kodlayıcı tarafından kodlanmıştır. Miles ve Huberman (1994) tarafından önerilen formül (güvenirlik=görüş birliği/görüş birliği+görüş ayrılığı) kullanılarak kodlayıcılar arasındaki uyum puanı hesaplanmıştır. Hesaplanan puan arasındaki uyum %94 olarak bulunmuş olup, uyumun yüksek olduğunu göstermektedir. Kodlayanlar arasındaki uyumun %90 aralığında olması gerektiği beklenmektedir (Miles ve Huberman, 1994). Ayrıca SPSS paket programında frekans ve yüzde dağılımları verilmiştir.

BULGULAR

Tablo 1. 2008-2018 yılları arası yapılan çalışmaların yıllara göre dağılımı

Yıl	N	%
2008	3	5,0
2010	2	3,3
2011	10	16,7
2012	6	10,0
2013	4	6,7
2014	7	11,7
2015	9	15,0
2016	8	13,3
2017	8	13,3
2018	3	5,0
Total	60	100,0

Tablo 1'de 2008 yılında %5,0 ile üç çalışma, 2010 yılında %3,3 ile iki çalışma, 2011 yılında %16,7 ile on çalışma, 2012 yılında %10,0 ile altı çalışma, 2013 yılında %6,7 ile dört çalışma, 2014 yılında %11,7 ile yedi çalışma, 2015 yılında %15,0 ile dokuz çalışma, 2016 yılında %13,3 ile sekiz çalışma, 2017 yılında %13,3 ile sekiz çalışma, 2018 yılında %5,0 ile üç çalışma yapıldığı belirlenmiştir.

Tablo 2. 2008-2018 yılları arası yapılan çalışmaların türüne göre dağılım

Çalışma türü	N	%
Doktora Tezi	8	13,3
Yüksek Lisans Tezi	21	35,0
Makale	31	51,7
Total	60	100,0

Tablo 2’de çalışmaların türüne göre, %13,2 ile sekiz tane doktora tezi, %35,0 ile yirmi bir tane yüksek lisans tezi ve %51,7 ile otuz bir tane makale çalışması yapıldığı belirlenmiştir.

Tablo 3. 2008-2018 yılları arası yapılan çalışmaların yöntemine göre dağılımı

Yöntem	N	%
Nicel	57	95,0
Nitel	2	3,3
Karma	1	1,7
Total	60	100,0

Tablo 3’de çalışmalarda kullanılan yönetime göre, %95,0 ile elli yedisinin nicel yöntem, %3,3 ile ikisini nitel yöntem ve %1,7 ile birinin karma yöntem kullanılarak yapıldığı belirlenmiştir.

Tablo 4. 2008-2018 yılları arası yapılan çalışmaların örneklem türüne göre dağılımı

Türü	N	%
İşitme ve Diğer Engel Türlerinden Öğrenciler	2	3,3
İşitme Engelli Sporcu ve İşitme Engeli Olmayan Sporcu	3	5
İşitme Engelli Öğrenciler	15	25
İşitme Engelli Öğrenciler, Öğretmen, Antrenör, Federasyon Çalışanları, Teşkilat Çalışanları	2	3,3
İşitme Engelli Sporcu, Engeli Olmayan Sporcu ve Sedanterler	2	3,3
İşitme Engelli Sporcular	14	23,3
İşitme ve Diğer Engel Türleri Sporcular, işitme engeli olmayan Öğretmen, Antrenör ve Öğrenciler	1	1,7
İşitme Engelli Sporcu ve İşitme Engelli Sedanter	8	13,3
İşitme Engelli Öğrenci ve İşitme Engeli Olmayan Öğrenci	1	1,7
İşitme ve Diğer Engel Türündeki Sporcular	8	13,3
İşitme ve Diğer Engel Türü Olan Öğrenciler İle Engeli Olmayan Öğrenciler	1	1,7
Engelliler ile Çalışan Antrenör	1	1,7
İşitme Engelli Sporcu ve Sedanter ile İşitme Engeli Olmayan Sporcu ve Sedanter	1	1,7
İşitme Engelli Sedanterler	1	1,7
Total	60	100

Tablo 4’de örneklem türüne göre incelendiğinde, %3,3 ile ikisinde İşitme ve Diğer Engel Türlerinden Öğrenciler, %5 ile üçünde İşitme Engelli Sporcu ve İşitme Engeli Olmayan Sporcu, %25 ile on beşinde İşitme Engelli Öğrenciler, %3,3 ile ikisinde İşitme Engelli Öğrenciler, Öğretmen, Antrenör, Federasyon Çalışanları, Teşkilat Çalışanları, %3,3 ile ikisinde İşitme Engelli Sporcu, Engeli Olmayan Sporcu ve Sedanterler, %23,3 ile on dördünde İşitme Engelli Sporcular, %1,7 ile birinde İşitme ve Diğer Engel Türleri Sporcular, işitme engeli olmayan Öğretmen, Antrenör ve Öğrenciler, %13,3 ile sekizinde İşitme Engelli Sporcu ve İşitme Engelli

Sedanter, %1,7 ile birinde İşitme Engelli Öğrenci ve İşitme Engeli Olmayan Öğrenci, % 13,3 ile sekizinde İşitme ve Diğer Engel Türündeki Sporcular, %1,7 ile birinde İşitme ve Diğer Engel Türü Olan Öğrenciler İle Engeli Olmayan Öğrenciler, %1,7 ile birinde Engelliler İle Çalışan Antrenör, %1,7 ile birinde İşitme Engelli Sporcu ve Sedanter İle İşitme Engeli Olmayan Sporcu ve Sedanter. %1,7 ile birinde İşitme Engelli Sedanterler ile yapıldığı belirlenmiştir.

Tablo 5. 2008-2018 yılları arası yapılan çalışmaların örneklem büyüklüğüne göre dağılım

Örneklem büyüklüğü	N	%
100 ve daha az	32	53,3
101 ve üzeri	28	46,7
Total	60	100,0

Tablo 5’de örneklem büyüklüğüne göre, %53,3 ile otuz iki çalışmanın 100 ve daha az, %46,7 ile yirmi sekiz çalışmanın 101 ve üzeri katılımcı ile gerçekleştirildiği belirlenmiştir.

Tablo 6. 2008-2018 yılları arası yapılan çalışmaların veri toplama araçlarına göre dağılım

Veri toplama araçları	N	%
Ölçek/Envanter	38	63,3
Motor Performans ve Fiziksel Uygunluk Testleri	20	33,3
Görüşme, Yapılandırılmış Sorular, Kayıt vb.	2	3,3
Total	60	100,0

Tablo 6’da veri toplama araçlarına göre, %63,3 ile otuz sekiz çalışmada ölçek/envanter, %33,3 ile yirmi çalışmada motor performans ve fiziksel uygunluk testleri ve %3,3 ile iki çalışmada görüşme, yapılandırılmış soru ve kayıt araçları kullanılarak gerçekleştirildiği belirlenmiştir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

2008-2018 yılları arası Türkiye’de Spor Bilimi alanında İşitme engelliler üzerine yapılan doktora, yüksek lisans tezleri ve makale çalışmaları incelendiğinde, 2008 yılında üç çalışma, 2010 yılında iki çalışma, 2011 yılında on çalışma, 2012 yılında altı çalışma, 2013 yılında dört çalışma, 2014 yılında yedi çalışma, 2015 yılında dokuz çalışma, 2016 yılında sekiz çalışma, 2017 yılında sekiz çalışma, 2018 yılında üç çalışma yapıldığı. Çalışmaların türüne göre, sekiz tane doktora tezi, yirmi bir tane yüksek lisans tezi ve otuz bir tane makale çalışması yapıldığı. Çalışmalarda kullanılan yöntemlere göre, elli yedisinin nicel yöntem, ikisini nitel yöntem ve birinin karma yöntem kullanılarak yapıldığı. Örneklem türüne göre incelendiğinde, ikisinde işitme ve diğer engel türlerinden öğrenciler, üçünde işitme engelli sporcu ve işitme engeli olmayan sporcu, on beşinde işitme engelli öğrenciler ile yapıldığı iki çalışmada işitme engelli öğrenciler, öğretmen, antrenör, federasyon çalışanları, teşkilat çalışanları ile yapıldığı iki çalışmada işitme engelli sporcu, engeli olmayan sporcu ve sedanterler, on dördünde işitme engelli sporcular, birinde işitme ve diğer engel türleri sporcular, işitme engeli olmayan öğretmen, antrenör ve öğrenciler, sekiz çalışmada işitme engelli sporcu ve işitme engelli sedanter, birinde işitme engelli öğrenci ve işitme engeli olmayan öğrenci ile yapıldığı sekiz çalışmada işitme ve diğer engel türündeki sporcular, bir çalışmada işitme ve diğer engel türü olan öğrenciler ile engeli olmayan öğrenciler, bir çalışmada engelliler ile çalışan antrenör, bir çalışmada işitme engelli sporcu ve sedanter ile işitme engeli olmayan sporcu ve sedanter, bir çalışmada işitme engelli sedanterler ile yapıldığı. Örneklem büyüklüğüne göre, otuz iki çalışmanın 100 ve daha az, yirmi sekiz çalışmanın 101- üzeri katılımcı ile gerçekleştirildiği. Veri toplama araçlarına göre, otuz sekiz çalışmada ölçek/envanter, yirmi çalışmada motor

performans ve fiziksel uygunluk testleri ve iki çalışmada görüşme, yapılandırılmış soru ve kayıt araçları kullanılarak gerçekleştirildiği. Toplamda ise, 2008-2018 yılları arasında 8 doktora çalışması, 11 yüksek lisans çalışması ve 31 makale çalışması ile 60 çalışma yapıldığı görülmektedir. Onbir senelik süreç içinde yapılan toplam çalışmanın yetersiz olduğunu söyleyebiliriz.

Ayrıca, 2008-2018 yılları arasında yapılan doktora tez çalışmalarının yıllara göre 2011 yılında üç, 2012 yılında iki, 2013 yılında bir, 2014 yılında bir ve 2018 yılında bir çalışma ile toplamda sekiz doktora tez çalışması yapıldığı ve son yıllarda yapılan doktora tezlerinde azalma olduğu 2015,2016 ve 2017 yılında işitme engelliler ile ilgili doktora tezi yapılmadığı ve en çok tez çalışmasının 2011 yılı içerisinde olduğu görülmektedir. Ayrıca yapılan tezlerin yöntemsel açıdan incelendiğinde yedisinin nicel, sadece birinin nitel yöntem kullandığı tespit edilmiştir. Bu manada işitme engelliler ile ilgili yapılan doktora tezlerinde nicel yöntemlerin daha çok tercih edildiği söylenebilir. Örneklem türü göre ise; bir tez çalışmasında sadece işitme engelli sporcular ile gerçekleştirildiği, diğer iki tezde ise, sadece işitme engelli öğrenciler ile yapıldığı, üç tezin sporcu ve sedanter katılımcı ile gerçekleştirildiği ve iki tez çalışmasının da öğrenci, sporcu, antrenör, öğrenmenler vb katılımcılar ile yapıldığı görülmektedir. Bu manada yapılan çalışmaların daha çok işitme engelli sporcular üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Örneklem büyüklüğüne göre incelendiğinde, araştırmacıların yedisinin çalışmalarında 100 üzeri katılımcı ile çalıştığı, sadece bir çalışmanın 100 ve daha az katılımcı ile gerçekleştirdiği belirlenmiştir. Veri toplama araçları bakımından incelendiğinde, beş çalışmanın ölçek/envanter kullanılarak yapıldığı, iki çalışmada motor performans ve fiziksel uygunluk testlerinin kullanıldığı ve bir çalışmada da doküman, arşiv, gözlem, kayıt, görüşme formlarının kullanıldığı belirlenmiştir. Bu manada yapılan doktora çalışmalarında engellilerde psiko-sosyal alan çalışmalarının daha çok olduğunu söyleyebiliriz.

2008-2018 yılları arası yapılan yüksek lisans tez çalışmaları incelendiğinde, yıllara göre 2008 yılında iki, 2010 yılında iki, 2011 yılında bir, 2012 yılında bir, 2013 yılında üç, 2014 yılında iki, 2015 yılında iki, 2016 yılında üç, 2017 yılında dört ve 2018 yılında bir çalışma yapıldığı ve son yıllarda yapılan yüksek lisans tezlerinde artma olmasına rağmen 2018 yılında düşüş yaşandığı görülmekte. Ayrıca, 2009 yılında işitme engelliler ile ilgili yüksek lisans tezi yapılmadığı ve en çok tez çalışmalarının 2013-2016 yıllarında üçer çalışma ve 2017 yılında dört çalışma olduğu görülmektedir. Yapılan tezlerin yöntemsel açıdan incelendiğinde tamamının nicel yöntem kullandığı tespit edilmiştir. Bu manada işitme engelliler ile ilgili yapılan yüksek lisans tezlerinde nicel yöntemlerin tercih edildiği, nitel veya karma yöntemlerin kullanılmadığı görülmektedir. Örneklem türü göre ise; on bir tez çalışmasında sadece işitme engelli öğrenciler ile gerçekleştirildiği, dört tezde sadece işitme engelli sporcular, dört tezde hem işitme engelli sporcu hem işitme engelli sedanterler ile gerçekleştirildiği, iki tez çalışmasında ise işitme ve diğer türleri ile birlikte çalışan antrenörler ile yapıldığı görülmektedir. Bu manada toplamda yapılan tez çalışmalarında örneklem türünde araştırmacıların sadece işitme engelliler ile değil çalışmalarında diğer engel türlerini ve normal gelişim gösteren bireylerle karma grup çalışmaları yapmayı tercih ettiklerini söyleyebiliriz. Örneklem büyüklüğüne göre incelendiğinde, araştırmacıların on üç çalışmada 100 üzeri katılımcı ile çalıştığı, sekiz çalışmanın 100 ve daha az katılımcı ile gerçekleştirdiği belirlenmiştir. Veri toplama araçları bakımından incelendiğinde, on iki çalışmanın ölçek/envanter kullanılarak yapıldığı, dokuz çalışmada motor performans ve fiziksel uygunluk testlerinin kullanıldığı belirlenmiştir. Bu manada yapılan yüksek lisans çalışmalarında engellilerde psiko-sosyal alan çalışmalarının daha çok olduğunu söyleyebiliriz.

2008-2018 yılları arası yapılan makale çalışmaları incelendiğinde, yıllara göre 2008 yılında bir, 2011 yılında altı, 2012 yılında iki, 2014 yılında dört, 2015 yılında yedi, 2016 yılında beş, 2017 yılında üç ve 2018 yılında bir çalışma yapıldığı ve son yıllarda yapılan makale çalışmalarının sayısında düşüş yaşandığı görülmektedir. Ayrıca, 2009, 2010 ve 2013 yıllarında işitme engelliler ile ilgili makale çalışması yapılmadığı ve en çok makale çalışmasının 2011, 2015 ve 2016 yıllarında yapıldığı tespit edilmiştir. Yapılan makale çalışmaları yönetsel açıdan incelendiğinde yirmi dokuz çalışmada nicel yöntem kullandığı, bir çalışmada nitel ve bir çalışmada karma yöntem kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu manada işitme engelliler ile ilgili yapılan makale çalışmalarında nicel yöntemlerin tercih edildiği, nitel veya karma yöntemlerin çok az kullanıldığı görülmektedir. Örneklem türü göre ise; dört çalışmada sadece işitme engelli öğrenciler ile gerçekleştirildiği, bir çalışmanın diğer engel türlerinde öğrencilerin de dahil edilerek yapıldığı, on çalışmanın işitme engelli sporcular ile yapıldığı, iki çalışmanın diğer engel türlerinde ki sporcularında dahil edilerek yapıldığı, beş çalışmanın işitme engelli sporcular ile sedanterler kullanılarak yapıldığı ve bir çalışmanın sadece işitme engelli sedanterler ile yapıldığı görülmektedir. Bu manada toplamda yapılan tez çalışmalarında örneklem türünde araştırmacıların sadece işitme engelliler ile değil çalışmalarında diğer engel türlerinin de dahil olduğu çalışmaları yapmayı tercih ettiklerini söyleyebiliriz. Örneklem büyüklüğüne göre incelendiğinde, araştırmacıların on dokuz çalışmada 100 üzeri katılımcı ile çalıştığı, on iki çalışmanın 100 ve daha az katılımcı ile gerçekleştirdiği belirlenmiştir. Veri toplama araçları bakımından incelendiğinde, yirmi bir çalışmanın ölçek/envanter kullanılarak yapıldığı, dokuz çalışmada motor performans ve fiziksel uygunluk testlerinin kullanıldığı ve bir çalışmada da yarı yapılandırılmış odak grup görüşmesi yapıldığı belirlenmiştir. Bu manada yapılan yüksek lisans çalışmalarında engellilerde psiko-sosyal alan çalışmalarının daha çok olduğunu söyleyebiliriz.

Sonuç olarak 2008-2018 yılları arasında yapılan 8 doktora tezi, 21 yüksek lisans tezi, 31 makale toplam da 60 bilimsel çalışmanın on bir yıllık süre içinde yeterli sayıda olmadığı ve belirli yıllarda daha çok yapıldığı, yönetsel olarak nicel yöntemlerin tercih edildiği, örneklem büyüklüğünde 100 üzeri katılımcı ile yapılan çalışmaların (n:32), daha çok olduğu veri toplama araçlarına göre ise ölçek/envanter (n:38) daha çok tercih edildiği, örneklem türüne göre ise yapılan çalışmalarda çoğunlukla işitme engelli öğrenciler (n:17) ile gerçekleştirildiği belirlenmiştir. Bu manada işitme engelliler ile ilgili yapılan çalışmaların sayısının artması, nicel, karma ve nitel çalışmaların daha çok tercih edilerek alan literatürüne katkı sağlayacak biçimde olması gerektiği önerilebilir.

KAYNAKLAR

Açak, M. (2011). İşitme Engelli ve İşitme Engelli Olmayan Futbolcuların Benlik Saygıları ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi, Doktora tezi, Fırat Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Atay M. (2007) İşitme Engelli Çocukların Eğitiminde Temel İlkeler. Özgür Yayınları, Ankara.

Avcıoğlu, H. (2013). İşitme yetersizliği olan çocuklar. İH Diken (Editör). Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim.(Sekizinci Baskı). Ankara. Pegem A Yayıncılık, 167-215.

Bıkmaz, F. (2013). 1926 ilkmektepler müfredat programı (hayat bilgisi dersi). F. Dilek Gözütok ve Fatma Bıkmaz (Ed.). Cumhuriyet'in ilânından 2013'e öğretim programlarının analizi hayat bilgisi örneği (s. 45-72). Ankara: Yargı Yayınevi.

Erdemli, A. (2008). Spor Yapan İnsan, İstanbul: E Yayınları.

Harmandar, İ. H. (2004). Beden Eğitimi ve Spor'da Özel Öğretim Yöntemleri, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Hutzler, Y., Bar-Eli, M. (1993). Psychological benefits of sports for disabled people: A review. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 3(4), 217-228.
- İlhan, E. L. (2010). Hareketsiz Yaşamlar Kültürü ve Beraberinde Getirdikleri. *Milli Produktivite Merkezi Verimlilik Dergisi*, 3,195-210.
- İlhan, L. (2008). Zihinsel engelli çocuklar için beden eğitimi ve sporun genel gelişim süreçleri açısından önemi. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 33(350), 17-24.
- Karahüseyinoğlu, M. F., Ramazanoğlu, M. O., Demirel, E. T., Altungül, O., Ramazanoğlu, F. (2005). Sporun toplumsal boyutlarının değerlendirilmesi. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 153-157.
- Kırımoğlu H., Filizoğlu-Çokluk G., İlhan E. L., Öz, A. Ş. (2016). The effect of physical education and sports program on the positive growth and coping strategies of the adolescent with mental retardation. *SHS Web of Conferences*, 26(4), 1086-1092. doi: 10.1051/shsconf/20162601086.
- Lastuka, A., Cottingham, M. (2016). The effect of adaptive sports on employment among people with disabilities. *Disability and rehabilitation*, 38(8), 742-748.
- Lorenzo, T., McKinney, V., Bam, A., Sigenu, V., Sompeta, S. (2019). Mapping participation of disabled youth in sport and other free-time activities to facilitate their livelihoods development. *British Journal of Occupational Therapy*, 82(2), 80-89.
- McComb, D. G. (2004). *Sports in world history*. Routledge.
- Mechikoff, R.A., Estes, S.G. (2002). *A History and Philosophy of Sport and Physical Education, From Ancient Civilizations to Modern World*. (Third Ed), USA: McGrawHill.
- Miles, M.B., Huberman, A.M. (1994), *Qualitative Data Analysis: A Sourcebook of New Methods*, 2nd ed., Sage, Newbury Park, CA.
- Özer, D., Süngü, B., Şılak, B. (2001). Engelliler için beden eğitimi ve spor. *Araştıran Öğretmen*, 35.
- Seippel, Ø. (2006). The Meanings of Sport: Fun, Health, Beauty or Community?. *Sport in Society*, 9(1), 51–70.
- Shephard, R. J. (1991). Benefits of sport and physical activity for the disabled: implications for the individual and for society. *Scandinavian journal of rehabilitation medicine*, 23(2), 51-59.
- Sherrill, C. (2004). *Adapted physical activity, recreation and sport*. New York: McGraw Hill.
- Stewart D.A.(1991). *Deaf sport: The impact of sports in the deaf community*. DC: Gallaudet
- Stewart, D. A., Ellis, M. K. (2005). Sports and the deaf child. *American Annals of the Deaf*, 150(1), 59-66.
- Stewart, D. A. (1991). *Deaf sport: The impact of sports within the Deaf community*. Washington, DC: Gallaudet University Press. Washington.
- Şahin, A. (2015). Engellilerde sosyal gelişim yetersizlikleri: Sosyalleşme sürecinde sporun faydaları. *Uluslararası Multidisipliner Akademik Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 20-28.
- Tekkurşun, D. G., İlhan, E. L., Esentürk, O. K., Adnan, K. A. N. (2018). Engelli bireylerde Spora Katılım Motivasyon Ölçeği (Eskmö): Geçerlik ve Güvenirlik çalışması. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 16(1), 95-106.
- World Health Organization. (2000). *Consultation on Obesity. Obesity: Preventing and Managing the Global Epidemic*. Geneva, Switzerland: World Health Organization; WHO Technical Report Series 894.
- Yamaner, F. (2001). *Beden Eğitimi ve Sporda Temel İlkeler*. Bursa: Ekin Kitabevi.
- Yetim A.: *Sosyoloji ve Spor*. Topkar Matbaacılık, s.62, Ankara 2000.

Yıldırım, A., Şimşek, H. (2013). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin yayıncılık.

Yılmaz, A., Soyer, F. (2018). Effect of physical education and play applications on school social behaviors of mild level intellectually disabled children. *Education Sciences*, 8(2), 1–8.

Yılmaz, A., Karakaş, G., Baba-Kaya, H., Kaçay, Z. (2017). The effects of sportive exercises on physical fitness of children with specific learning disability. *Acta Kinesiologica*, 11(1), 88–93.4.